TALABALAR MA’NAVIYATINI RIVOJLANTIRIŞGA DOIR TARBIYAVIY TADBIRLARNI LOYIHALAŞ VA REJALAŞTIRIŞ

Abdullayev Mamayusup Kasimovich
Termiz davlat universiteti öqituvçisi

Annotatsiya: Mazkur tezisda oliy ta’lim muassasalari talabalarining ma’naviyatini rivojlantirişga qaratilgan tarbiyaviy tadbirlarni loyihalaş va rejalaştirişning nazariy-pedagogik asoslari, tashkiliy-metodik mexanizmlari hamda samaradorlik omillari tahlil qilinadi. Tarbiyaviy tadbirlarning maqsad va vazifalarini belgilash, ularning mazmunini talabalarning individual xususiyatlari va ma’naviy ehtiyojlariga moslaştiriş, innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanış hamda natijadorlikni baholaş mezonlarini işlab çiqiş masalalari yoritiladi. Şuningdek, tarbiyaviy faoliyatni loyihalaşda kompetensiyaviy, şaxsga yönaltirilgan va tizimli yondaşuvlarning pedagogik imkoniyatlari asoslanadi. Talabalarning ijtimoiy faolligi, mustaqil fikrlaşi, axloqiy mas’uliyati va milliy qadriyatlarga hurmatini rivojlantirişga xizmat qiluvçi tarbiyaviy tadbirlarni samarali taşkil etiş yuzasidan ilmiy-metodik tavsiyalar ilgari suriladi.

Kalit sözlar: talabalar ma’naviyati, tarbiyaviy tadbirlar, pedagogik loyihalaş, rejalaştiriş, ma’naviy-axloqiy tarbiya, kompetensiyaviy yondaşuv, innovatsion pedagogik texnologiyalar, milliy qadriyatlar, ijtimoiy faollik, tarbiyaviy faoliyat samaradorligi.

ПРОЕКТИРОВАНИЕ И ПЛАНИРОВАНИЕ ВОСПИТАТЕЛЬНЫХ МЕРОПРИЯТИЙ, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ ДУХОВНОСТИ СТУДЕНТОВ

Аннотация: В данном тезисе рассматриваются теоретико-педагогические основы, организационно-методические механизмы и факторы эффективности проектирования и планирования воспитательных мероприятий, направленных на развитие духовности студентов высших образовательных учреждений. Анализируются вопросы определения целей и задач воспитательных мероприятий, адаптации их содержания к индивидуальным особенностям и духовным потребностям студентов, применения инновационных педагогических технологий и разработки критериев оценки результативности. Особое внимание уделяется педагогическим возможностям компетентностного, личностно-ориентированного и системного подходов к проектированию воспитательной деятельности. Предлагаются научно-методические рекомендации по эффективной организации воспитательных мероприятий, способствующих

развитию социальной активности, самостоятельного мышления, нравственной ответственности студентов и уважения к национальным ценностям.

Ключевые слова: духовность студентов, воспитательные мероприятия, педагогическое проектирование, планирование, духовно-нравственное воспитание, компетентностный подход, инновационные педагогические технологии, национальные ценности, социальная активность, эффективность воспитательной деятельности.

DESIGNING AND PLANNING EDUCATIONAL ACTIVITIES AIMED AT DEVELOPING STUDENTS' SPIRITUALITY

Abstract: This thesis examines the theoretical and pedagogical foundations, organizational and methodological mechanisms, and factors influencing the effectiveness of designing and planning educational activities aimed at developing students' spirituality in higher education institutions. The study analyzes the identification of educational goals and objectives, the adaptation of activity content to students' individual characteristics and spiritual needs, the application of innovative pedagogical technologies, and the development of criteria for evaluating educational outcomes. Particular attention is paid to the pedagogical potential of competency-based, learner-centered, and systematic approaches to designing educational activities. The thesis also proposes scientific and methodological recommendations for effectively organizing educational activities that promote students' social engagement, independent thinking, moral responsibility, and respect for national values.

Keywords: students' spirituality, educational activities, pedagogical design, planning, spiritual and moral education, competency-based approach, innovative pedagogical technologies, national values, social engagement, effectiveness of educational activities.

KIRIŞ

Zamonaviy oliy ta'lim tizimida talabalar ma'naviyatini rivojlantiriş, ularni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalaş, ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik faolligini şakllantiriş dolzarb pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Globallaşuv, raqamli transformatsiya va ijtimoiy-madaniy özgarişlar şaroitida yoshlarning ma'naviy-axloqiy dunyoqaraşini mustahkamlaş, mustaqil fikrlaş qobiliyatini rivojlantiriş hamda jamiyat hayotida faol iştirok etişini ta'minlaşga yönaltirilgan tarbiyaviy faoliyatni ilmiy asosda taşkil etiş zarurati ortib bormoqda. Oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy tadbirlar talabalar ma'naviyatini rivojlantirişning muhim pedagogik vositalaridan biri hisoblanadi. Biroq ularning samaradorligi tadbirlar soni yoki iştirokçilar miqdori bilan emas, balki aniq maqsadga yönaltirilganligi, mazmunining dolzarbligi, talabalarning

faol iştiroki va erişilgan tarbiyaviy natijalar bilan belgilanadi. Şu bois tarbiyaviy tadbirlarni loyihalaş va rejalaştirişda tizimli, kompetensiyaviy hamda şaxsga yönaltirilgan yondaşuvlardan foydalanış alohida ahamiyat kasb etadi. Pedagogik loyihalaş tarbiyaviy faoliyatning maqsadi, vazifalari, mazmuni, metodlari, vositalari va kutilayotgan natijalarini oldindan belgilash jarayonidir. Rejalaştiriş esa belgilangan maqsadlarga erişiş uçun zarur bölgan faoliyat türlari, muddatlar, mas'ullar va resurslarni muvofiqlaştirişni nazarda tutadi. Mazkur jarayonlarning özaro uyğunligi tarbiyaviy faoliyatning izçilligi va uzluksizligini ta'minlaydi.

Talabalar ma'naviyatini rivojlantirişga doir tarbiyaviy tadbirlarni loyihalaş pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismi bölib, u tarbiyaviy faoliyatni tasodifiy va bir martalik tadbirlar majmuasidan aniq maqsad va natijalarga yönaltirilgan tizimga aylantiriş imkonini beradi. Tarbiyaviy tadbirlarni loyihalaşda, avvalo, talabalarning ma'naviy ehtiyojlari, qiziqişlari, ijtimoiy tajribasi va mavjud muammolarini aniqlash muhim hisoblanadi. Bunda suhbat, anketa, pedagogik kuzatuv va guruhli muhokama usullaridan foydalanış mumkin. Olingan ma'lumotlar asosida tarbiyaviy faoliyatning ustuvor yönalişlari belgilanadi. Tarbiyaviy tadbirlarni samarali loyihalaş quyidagi bosqiçlarni qamrab oladi:

1. Diagnostik bosqiç - talabalarning ma'naviy ehtiyojlari va tarbiyaviy muammolarini aniqlash.
2. Maqsadli bosqiç - tadbirning maqsadi, vazifalari va kutilayotgan natijalarini belgilash.
3. Mazmuniy bosqiç - tadbir mavzusi, mazmuni va pedagogik metodlarini tanlaş.
4. Tashkiliy-amaliy bosqiç - tadbirni ötkaziş, talabalar faolligini ta'minlaş va hamkorlikni yo'lga qöyiş.
5. Refleksiv-baholaş bosqiçi - tadbir natijalarini tahlil qiliş, fikr-mulohazalarni umumlaştiriş va keyingi faoliyatni takomillaştiriş.

Mazkur bosqiçlar tarbiyaviy tadbirlarni tizimli taşkil etiş, ularning mazmuniy yaxlitligini ta'minlaş va natijadorligini baholaşga xizmat qiladi.

Tarbiyaviy tadbirlarni loyihalaş va rejalaştiriş bosqiçlari

Bosqiçlar	Asosiy vazifalar	Kutilayotgan natijalar
Diagnostik	Ma'naviy ehtiyojlarni örganiş	Tarbiyaviy ustuvorliklarni aniqlash
Maqsadli	Maqsad va vazifalarni belgilash	Aniq pedagogik natijalarni rejalaştiriş
Mazmuniy	Mavzu, metod va vositalarni tanlaş	Mazmunli tarbiyaviy dastur

Tashkiliy-amaliy	Tadbirni amalga oşiriş	Talabalarning faol iştiroki
Refleksiv-baholaş	Natijalarni tahlil qiliş	Tarbiyaviy faoliyatni takomillaştiriş

Manba: muallif tomonidan taklif etilgan pedagogik model.

Tarbiyaviy tadbirlarni rejalaştirişda ularning mazmunini milliy qadriyatlar, ma'naviy-axloqiy madaniyat, fuqarolik mas'uliyati, vatanparvarlik, axborot madaniyati va kasbiy etika kabi yönalişlar asosida şakllantiriş maqsadga muvofiqdir. Bunda har bir tadbirning umumiy tarbiyaviy maqsad bilan boğliqligi, talabalarning individual xususiyatlariga mosligi va amaliy ahamiyati hisobga olinişi lozim. Ayniqsa, tarbiyaviy tadbirlarni kompetensiyaviy yondaşuv asosida rejalaştiriş muhimdir. Ushbu yondaşuv tadbir iştirokçilarida faqat ma'naviy bilimlarni şakllantiriş emas, balki ularni hayotiy vaziyatlarda qöllay oliş, axloqiy qarorlar qabul qiliş, ijtimoiy munosabatlarda mas'uliyatli harakat qiliş va öz faoliyatini mustaqil baholaş kompetensiyalarini rivojlantirişni nazarda tutadi. Şu nuqtayi nazardan, tarbiyaviy tadbirlarning mazmunini talabalar faol iştirok etadigan interfaol metodlar asosida taşkil etiş zarur. Jumladan, debat, keys-stadi, ijtimoiy loyiha, ijodiy uçraşuv, davra suhbati, rolli öyinlar va könğillilik faoliyati talabalarning mustaqil fikrlaşi, hamkorlik könikmalari va ijtimoiy taşabbuskorligini rivojlantirişga yordam beradi.

Talabalar ma'naviyatini rivojlantirişga qaratilgan tarbiyaviy tadbirlarning namunaviy rejasi

Tarbiyaviy yönaliş	Tadbir şakli	Rivojlantiriladigan kompetensiya
Milliy qadriyatlar	Ma'naviy-ma'rifiy uçraşuv	Milliy özlikni anglaş
Axloqiy madaniyat	Muammoli vaziyatlar muhokamasi	Axloqiy qaror qabul qiliş
Fuqarolik tarbiyasi	Debat va ijtimoiy loyiha	Fuqarolik mas'uliyati
Axborot madaniyati	Media savodxonlik treningi	Tanqidiy fikrlaş
Kasbiy etika	Keys-stadi maşğuloti	Kasbiy-axloqiy kompetensiya

Manba: muallif tomonidan tuzilgan namunaviy reja.

Tarbiyaviy tadbirlarni loyihalaş jarayonida ularning tashkiliy jihatlariga ham alohida e'tibor qaratilişi lozim. Tadbirning ötkaziliş vaqti, joyi, iştirokçilar tarkibi, zarur moddiy-texnik vositalar va mas'ul şaxslar oldindan belgilanadi. Şuningdek, tadbirning maqsadiga mos ravişda talabalar, professor-öqituvçilar, tyutorlar, jamoat taşkilotlari va

boshqa hamkorlarning vazifalari muvofiqlaştiriladi. Tarbiyaviy faoliyat samaradorligini ta'minlaşda monitoring va baholaş muhim örin tutadi. Bunda iştirokçilar soni, tadbirga jalb etiliş darajasi, talabalar tomonidan ilgari surilgan taşabbuslar va amalga oşirilgan amaliy işlar bilan bir qatorda, ularning ma'naviy-axloqiy fikrlaşi, ijtimoiy mas'uliyati va refleksiv könikmalaridagi özgarişlar ham tahlil qilinişi zarur. Baholaş jarayonida anketa, suhbat, pedagogik kuzatuv, portfolio va refleksiv topshiriqlardan foydalanış mumkin. Biroq alohida tadbir natijasida talabaning ma'naviy rivojlaniş darajasini töliq aniqlash qiyin. Şu sababli baholaşni uzluksiz pedagogik kuzatuv va turli manbalardan olingan ma'lumotlar asosida amalga oşiriş maqsadga muvofiqdir. Tarbiyaviy tadbirlarni loyihalaş va rejalaştirişda raqamli texnologiyalardan foydalanış ham muhim ahamiyatga ega. Elektron kalendarlar, onlayn sörövnoma, multimedia taqdimotlari, raqamli portfolio va interfaol platformalar tadbirlarni taşkil etiş, iştirokçilar bilan muloqot qiliş va natijalarni tahlil etiş imkoniyatlarini kengaytiradi. Şuningdek, tarbiyaviy tadbirlar samaradorligini oşirişda talabalarning özlarini loyihalaş va rejalaştiriş jarayoniga jalb etiş zarur. Talabalar tomonidan ilgari surilgan taşabbuslar, mustaqil ishlab çiqilgan loyihalar va jamoaviy faoliyat şakllari ularda mas'uliyat, liderlik, ijodkorlik va özini özi başqapuш könikmalarini rivojlantirişga xizmat qiladi.

XULOSA

Talabalar ma'naviyatini rivojlantirişga doir tarbiyaviy tadbirlarni loyihalaş va rejalaştiriş oliy ta'lim muassasalarida ma'naviy-axloqiy tarbiya samaradorligini oşirişning muhim pedagogik şertlaridan biri hisoblanadi. Tarbiyaviy faoliyatni diagnostik, maqsadli, mazmuniy, tashkiliy-amaliy va refleksiv-baholaş bosqiçlari asosida taşkil etiş uning tizimliligi, izçilligi va natijaga yönaltirilganligini ta'minlaydi. Kompetensiyaviy va şaxsga yönaltirilgan yondaşuvlardan foydalanış, interfaol pedagogik texnologiyalarni joriy etiş hamda talabalarni tarbiyaviy tadbirlarning bevosita taşkilotçisiga aylantiriş ularning ma'naviy-axloqiy kompetensiyalari, ijtimoiy faolligi va mustaqil fikrlaşini rivojlantiriş uçun qulay imkoniyatlar yaratadi. Şu bois oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy tadbirlarni faqat tashkiliy faoliyat sifatida emas, balki talabalarning ma'naviy kamolotiga xizmat qiluvçi yaxlit pedagogik jarayon sifatida loyihalaş va rejalaştiriş maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RÖYXATI

1. Mirziyoyev Ş.M. Yangi Özbekiston strategiyasi. O‘zbekiston, 2021. 464 bet.
2. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. Öqituvçi, 1992. 160 bet.
3. Ibragimov X., Abdullayeva Ş. Pedagogika nazariyasi. Toşkent: Fan va texnologiya, 2008. 288 bet.

4. Azizxöjayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toşkent: Özbekiston Yozuvçilar uyuşmasi Adabiyot jamğarmasi naşriyoti, 2006. 160 bet.
5. Hasanboyev J., Töraqulov X., Haydarov M., Hasanboyeva O. Pedagogika fanidan izohli luğat. – Toşkent: Fan va texnologiya, 2009. 672 bet.